

Tadqiqot **UZ**

**ЎЗБЕКИСТОН
ОЛИМЛАРИ ВА
ЁШЛАРИНИНГ
ИННОВАЦИОН
ИЛМИЙ-АМАЛИЙ
ТАДҚИҚОТЛАРИ
МАВЗУСИДАГИ КОНФЕРЕНЦИЯ
МАТЕРИАЛЛАРИ**

2021

- » Ҳуқуқий тадқиқотлар
- » Фалсафа ва ҳаёт соҳасидаги қарашлар
- » Тарих саҳифаларидаги изланишлар
- » Социология ва политологиянинг жамиятимизда тутган ўрни
- » Иқтисодиётда инновацияларнинг тутган ўрни
- » Филология фанларини ривожлантириш йўлидаги тадқиқотлар
- » Педагогика ва психология соҳаларидаги инновациялар
- » Маданият ва санъат соҳаларини ривожланиши
- » Архитектура ва дизайн йўналиши ривожланиши
- » Техника ва технология соҳасидаги инновациялар
- » Физика-математика фанлари ютуқлари
- » Биомедицина ва амалиёт соҳасидаги илмий изланишлар
- » Кимё фанлари ютуқлари
- » Биология ва экология соҳасидаги инновациялар
- » Агропроцессинг ривожланиш йўналишлари
- » Геология-минерология соҳасидаги инновациялар

31 DEKABR
№35

CONFERENCES.UZ

**“ЎЗБЕКИСТОН ОЛИМЛАРИ ВА
ЁШЛАРИНИНГ ИННОВАЦИОН
ИЛМИЙ-АМАЛИЙ ТАДҚИҚОТЛАРИ”
14-ҚИСМ**

**«ИННОВАЦИОННЫЕ НАУЧНО-
ПРАКТИЧЕСКИЕ ИССЛЕДОВАНИЯ
УЧЕНЫХ И МОЛОДЕЖИ УЗБЕКИСТАНА»
ЧАСТЬ-14**

**«INNOVATIVE SCIENTIFIC AND PRACTICAL
RESEARCH OF SCIENTISTS AND YOUTH OF
UZBEKISTAN»
PART-14**

ТОШКЕНТ-2021

УУК 001 (062)
КБК 72я43

“Ўзбекистон олимлари ва ёшларининг инновацион илмий-амалий тадқиқотлари” [Тошкент; 2021]

“Ўзбекистон олимлари ва ёшларининг инновацион илмий-амалий тадқиқотлари” мавзусидаги республика 35-кўп тармоқли илмий масофавий онлайн конференция материаллари тўплами, 31 декабрь 2021 йил. - Тошкент: «Tadqiqot», 2021. - 13 б.

Ушбу Республика-илмий онлайн конференция 2017-2021 йилларда Ўзбекистон Республикасини ривожлантиришнинг бешта устувор йўналишлари бўйича Ҳаракатлар стратегиясида кўзда тутилган вазифа - илмий изланиш ютуқларини амалиётга жорий этиш йўли билан фан соҳаларини ривожлантиришга бағишланган.

Ушбу Республика илмий конференцияси таълим соҳасида меҳнат қилиб келаётган профессор - ўқитувчи ва талаба-ўқувчилар томонидан тайёрланган илмий тезислар киритилган бўлиб, унда таълим тизимида илғор замонавий ютуқлар, натижалар, муаммолар, ечимини кутаётган вазифалар ва илм-фан тараққиётининг истиқболдаги режалари таҳлил қилинган конференцияси.

Масъул муҳаррир: Файзиев Шохруд Фармонович, ю.ф.д., доцент.

1. Ҳуқуқий тадқиқотлар йўналиши

Профессор в.б., ю.ф.н. Юсувалиева Рахима (Жаҳон иқтисодиёти ва дипломатия университети)

2. Фалсафа ва ҳаёт соҳасидаги қарашлар

Доцент Норматова Дилдора Эсоналиевна (Фарғона давлат университети)

3. Тарих саҳифаларидаги изланишлар

Исмаилов Ҳусанбой Маҳаммадқосим ўғли (Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги Таълим сифатини назорат қилиш давлат инспекцияси)

4. Социология ва политологиянинг жамиятимизда тутган ўрни

Доцент Уринбоев Хошимжон Бунатович (Наманган муҳандислик-қурилиш институти)

5. Давлат бошқаруви

Доцент Шакирова Шоҳида Юсуповна (Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети)

6. Журналистика

Тошбоева Барнохон Одилжоновна (Андижон давлат университети)

7. Филология фанларини ривожлантириш йўлидаги тадқиқотлар

Самигова Умида Ҳамидуллаевна (Тошкент вилоят халқ таълими ходимларини қайта тайёрлаш ва уларнинг малакасини ошириш ҳудудий маркази)

8.Адабиёт

PhD Абдумажидова Дилдора Рахматуллаевна (Тошкент Молия институти)

9.Иқтисодиётда инновацияларнинг тутган ўрни

Phd Вохидова Мехри Хасанова (Тошкент давлат шарқшунослик институти)

10.Педагогика ва психология соҳаларидаги инновациялар

Турсунназарова Эльвира Тахировна (Навоий вилоят халқ таълими ходимларини қайта тайёрлаш ва уларнинг малакасини ошириш ҳудудий маркази)

11.Жисмоний тарбия ва спорт

Усмонова Дилфузахон Иброхимовна (Жисмоний тарбия ва спорт университети)

12.Маданият ва санъат соҳаларини ривожлантириш

Тоштемиров Отабек Абидович (Фарғона политехника институти)

13.Архитектура ва дизайн йўналиши ривожланиши

Бобохонов Олтибой Рахмонович (Сурхандарё вилояти техника филиали)

14.Тасвирий санъат ва дизайн

Доцент Чариев Турсун Хуваевич (Ўзбекистон давлат консерваторияси)

15.Муסיқа ва ҳаёт

Доцент Чариев Турсун Хуваевич (Ўзбекистон давлат консерваторияси)

16.Техника ва технология соҳасидаги инновациялар

Доцент Нормирзаев Абдуқайом Раҳимбердиевич (Наманган муҳандислик-қурилиш институти)

17.Физика-математика фанлари ютуқлари

Доцент Соҳадалиев Абдурашид Мамадалиевич (Наманган муҳандислик-технология институти)

18.Биомедицина ва амалиёт соҳасидаги илмий изланишлар

Т.ф.д., доцент Маматова Нодира Мухтаровна (Тошкент давлат стоматология институти)

19.Фармацевтика

Жалилов Фазлиддин Содиқович, фарм.ф.н., доцент, Тошкент фармацевтика институти, Дори воситаларини стандартлаштириш ва сифат менежменти кафедраси мудири

20.Ветеринария

Жалилов Фазлиддин Содиқович, фарм.ф.н., доцент, Тошкент фармацевтика институти, Дори воситаларини стандартлаштириш ва сифат менежменти кафедраси мудири

21.Кимё фанлари ютуқлари

Рахмонова Доно Қаххоровна (Навоий вилояти табиий фанлар методисти)

22. Биология ва экология соҳасидаги инновациялар

Йўлдошев Лазиз Толибович (Бухоро давлат университети)

23. Агропроцессинг ривожланиш йўналишлари

Доцент Сувонов Боймурод Ўралович (Тошкент ирригация ва қишлоқ хўжалигини механизациялаш мухандислари институти)

24. Геология-минерология соҳасидаги инновациялар

Phd доцент Қаҳҳоров Ўктам Абдурахимович (Тошкент ирригация ва қишлоқ хўжалигини механизациялаш мухандислари институти)

25. География

Йўлдошев Лазиз Толибович (Бухоро давлат университети)

Тўпламга киритилган тезислардаги маълумотларнинг ҳаққонийлиги ва иқтибосларнинг тўғрилигига муаллифлар масъулдир.

© Муаллифлар жамоаси

© Tadqiqot.uz

PageMaker\Верстка\Саҳифаловчи: Шаҳрам Файзиев

Контакт редакций научных журналов. tadqiqot.uz
ООО Tadqiqot, город Ташкент,
улица Амира Темура пр.1, дом-2.
Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz
Тел: (+998-94) 404-0000

Editorial staff of the journals of tadqiqot.uz
Tadqiqot LLC The city of Tashkent,
Amir Temur Street pr.1, House 2.
Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz
Phone: (+998-94) 404-0000

ТАСВИРИЙ САНЪАТ ВА ДИЗАЙН

1. Axmadjonova Gulchiroy Anvarjon qizi, Turdaliyeva Dildora Alisher qizi XIX ASR BOSHLARIDA O'ZBEKISTONDA XALQ AMALIY SAN'ATINING RIVOJLANISHI	7
2. Mahkamova Roxatjon Xabibullayevna, Xujayev Sobitxon Sotivoldiyevich TASVIRIY SAN'AT FANINING PAYDO BO'LISHI VA MAZMUNI	9
3. Sirocheva Zebiniso Sayfiddinovna TASVIRIY SAN'AT DARSLARIDA O'ZBEK MILLIY NAQSHLARNI O'RGATISH TEKNOLOGIYASI.....	11

ТАСВИРИЙ САНЪАТ ВА ДИЗАЙН

XIX ASR BOSHLARIDA O'ZBEKISTONDA XALQ AMALIY SAN'ATINING RIVOJLANISHI

Axmadjonova Gulchiroy Anvarjon qizi

Namangan davlar universiteti
“Tasviriy va amaliy bezak san'ati”
fakulteti 2–kurs magistratura talabasi.

Turdaliyeva Dildora Alisher qizi

Namangan davlar universiteti
“Tasviriy va amaliy bezak san'ati”
fakulteti 2–kurs magistratura talabasi

Annotatsiya: Tasviriy san'at - rangtasvir, haykaltaroshlik, grafikani birlashtirgan nafis san'at turi; voqelikni uning osongina ilg'ab olinadigan fazoviy shakllarda ko'rgazmali obrazlarda aks ettiradi. Tasviriy san'at turlari o'z xususiyatlariga qarab real borlikni ob'yektiv mavjud sifatлари — hajm, rang, fazo, shuningdek, predmetning moddiy shakli va nurhavo muhiti, harakat va o'zgarishlari xissini yaratadi, bunda tasvirning hissiy konkretligidan illyuzionizmga o'tish mumkin. Tasviriy san'at faqat ko'rish mumkin bo'lgan narsalarnigina tasvirlab qolmay, balki asarlarida hodisalarning vaqtinchalik rivoji, uning u yoki bu qismi (fabula), erkin hikoyanavislik, dinamik harakatlarni ham aks ettirib, dunyoni g'oyaviy o'zlashtirish imkoniyatlarini kengaytiradi.

Kalit so'zlar: Konseptual, Teorisyenler, Skoblev. Faktura. Hajm. Natura

San'at-texnik ko'nikma, go'zallik, hissiy kuch yoki kontseptual g'oyalarni ifodalash uchun ijodiy tasavvurni o'z ichiga olgan turli xil mahsulot yoki inson faoliyati mahsulotidir. San'atning nima ekanligini umumiy qabul qilingan ta'rif yo'q va g'oyalar vaqt o'tishi bilan o'zgardi. Tasviriy san'atning uchta klassik yo'nalishi-rasm, haykaltaroshlik va arxitektura, teatr, raqs va boshqa san'at asarlari, shuningdek adabiyot, musiqa, kino va interaktiv ommaviy axborot vositalari kabi boshqa ommaviy axborot vositalari san'atning yanada kengroq ta'rifiga kiritilgan. 17-asrga qadar har qanday mahorat va mahoratga ega bo'lib, hunarmandchilik yoki fanlardan farq qilmadi. 17 asrdan so'ng, estetik masalalar birinchi o'rinda turadigan zamonaviy kundalik hayotda, tasviriy san'at umuman olganda olingan ko'nikmalardan ajralib turadi, masalan, dekorativ yoki amaliy san'at. San'at tarixi nuqtai nazaridan san'at asarlari insoniyat kabi deyarli mavjud. Erta tarixdan ilgari san'atdan zamonaviy san'atga qadar, biroq, ba'zi teorisyenlar, “san'at asarlari” ning odatda kontseptsiyasi zamonaviy G'arb jamiyatlaridan tashqarida yomonlashayotganiga ishonishadi. San'atni aniqlashning dastlabki qadriyatlaridan biri qadimgi lotin ma'nosi bilan chambarchas bog'liq bo'lib, u taxminan “hunarmand” yoki “hunarmand” deb tarjima qilingan. Ushbu ma'nodan olingan inglizcha so'zlar artefakt, sun'iy, sun'iy, tibbiy va harbiy san'atni o'z ichiga oladi..

XIX asr oxiri XX asrda O'zbekistonda xalq amaliy san'at biroz tushkunlikka uchradi. XIX asr oxiri XX asrda paydo bo'lgan dastgohli rangtasvir I.Kazakov, S.Yudin va boshqalar ijodida etnografizm va maishiy turmushini hijjalab hikoya qilish va passiv kuzatuvchi bilan qayd qilinadi. XXasr me'morchiligida ba'zi qurilishlar avvalgi eklektik berilib, kartinada shu to'plagan taasurotlari yig'indisini berishga e'tibor qaratilmagan. Bu o'sha davr rangtasvirining karakterli xususiyatlaridir. An'anaviy xalq turmushi ko'pincha memorlik shovqin suronlik bozorlar, choyxonada osoyishda choy ichish fonida tasvirlanadi. Rassomlarni kishilar egnidagi sharq kiyim-kechagiga xos serxashamlik va ranglarga boylik ko'proq o'ziga tortadi. Bu xususiyat A.Yusupova, L.Bure, R.Vommer, I.Kazakov asarlarida ko'rindi.

30-yillarda P.Benkov bilan birgalikda N.Kashina, Z.Kovalevskayalar muvaffaqiyatli izlanishlar olib bordilar. Mahalliy rassomlardan A.Abdullayev, o'z izlanishlarini boshladilar. 40-yillarida

tashviqot plakatlarini hajviy chiziqlar “O’z TAG oynasi”da bosilib chiqdi.

50-yillarda zamonaviy memorchilikka xos asarlar, mazara, portret, batal janridagi izlanishlar ko’zga ko’rina boshlanadi. Bu davr Sank –peterburg Badiiy akademiyasini bitirib kelgan mahalliy rassomlar R.Axmedov, M.Saidov, N.Qo’ziyoyev, shuningdek Z.Inag’anovlarning ijodiy faoliyati bilan bog’liq.

Mahobatli rang tasvir rivojida Ch.Axmarov izlanishlari e’tiborga molikdir.

Shuningdek, bu davrda kitob va dastgohli grafika ham jonlandi. 60-80 yillarda ifodaviy vositadagi ta’sirchanlik xususiyatining jadals suratlar bilan kuchayishi yuz berdi. San’atdagi egiluvchan echim uslubining kuchayishi, naturani obrazli umumlashma darajasiga ko’tarish alomati sezildi. Xulosa qilib aytganda. “Tasviriy san’at” majmui ba’zan bezak san’atiga tenglashib, “kichik san’at” bilan “yirik san’at” deb ham ataladi. Bu, odatda, o’rta asr va qadimiy san’at uchun bo’lardi. XIX-asr Tasviriy san’ati murakkab va ziddiyatli. Bir tomonda klassik realistik san’atning talab va uslublari saklangani holda uni ifodaviyligiga e’tibor qaratilishida, ishlangan har bir obrazni chuqur majoziy mazmunlar bilan to’ldirishga intilish kuzatilsa, aksincha noan’anaviy Tasviriy san’at uslubida yangi ifoda va tasvir vositalarini topishga, butunlay yangicha san’at yaratishga intilish xarakati kuchliligi namoyon bo’lmoqda. O’zbekiston Tasviriy san’ati jahon hamjamiyatida sodir bo’layotgan jarayonlar bilan hamnafas bo’lib, har bir ijodkor o’z qarash va kechinmalarini yangicha uslub va shakllarda ifoda etishga intilishi bilan xarakterlanadi.

Foydalaniladigan darslik va o’quv qo’llanmalar ro’yhati.

1. Boymetov B. Qalamtasvir. Darslik “Musiqqa” nashriyoti -2006.
2. Халилов Р. Рисунок, Издательство «Навруз» -2013.
3. Paul Thomas, Anita Taylor. Drawing, London-2011
4. Boymetov B «Qalamtasvir» Pedagogika institutlari va universitetlari talabalari uchun o’quv qo’llanma. Toshkent, 1997.
5. Tojiyev B, Mahkamova S. “Qalamtasvir” (dastlabki saboqlar). Metodik qo’llanma. Toshkent, 2013.
6. Brington Barber “Full course of the drawing”, Barselona-2014

Elektron ta’lim resurslari

1. www. tdpu. uz
2. www. pedagog. uz
3. www. Ziyonet.

TASVIRIY SAN'AT FANINING PAYDO BO'LISHI VA MAZMUNI

Mahkamova Roxatjon Xabibullayevna

Namangan viloyati Kosonsoy TXTBga qarashli
8-sonli umumiy o'rta ta'lim maktabining
Tasviriy san'at va chizmachilik fani o'qituvchisi
Tel: +998950101339

Xujayev Sobitxon Sotivoldiyevich

Namangan viloyati Kosonsoy TXTBga qarashli
31-sonli umumiy o'rta ta'lim maktabining
Tasviriy san'at va chizmachilik fani o'qituvchisi
Tel: +998934070562

Annotatsiya: Ushbu maqolada maqola tasviriy san'at fanini o'qitishning DTS asosidagi mazmun mohiyatini, maqsad vazifalarini yoritib, tasviriy va amaliy san'at asarlarini, badiiy hunarmandchilikni, me'morchilik va dizayn san'atiga oid tarixiy namunalar hamda zamonaviy san'at asarlarini tahlil qilishga va hayotda, amaliy faoliyatda qo'llashga, fanlar integratsiyasini hisobga olgan holda to'g'ri va ongli ravishda kasb tanlashga yo'naltirish masalalari muhokama qilingan.

Kalit so'zlar: tasvir, go'zallik, tassavvur, tasviriy san'at, fan, bo'yoq, haykal.

Insonlar azal-azaldan go'zallikka intilib yashaydi. Bu go'zallikni yaratuvchilari kimlar? Hech o'ylab ko'rganmisiz? Atrofga nazar tashlang, turli tuman narsalar ya'ni bir-biridan hashamatli binolar, go'zal shaharlar, ajdodlarimizdan meros qolgan tarixiy me'moriy yodgorliklar, turli dekorativ bezaklar, pannolar, mashinalar, mebellar, gilamlar, pardalar, kiyim-kechaklar qo'yingki, atrofdagi bizni o'rab turgan barcha-barcha narsalarni zamirida qaysi san'at yotadi deb o'ylaysiz? Bularning barchasining yaratilish asosi tasviriy san'at emasmi? Xo'sh, Tasviriy san'at o'zi nima? U qanday fan? U fan bizga nimani o'rgatadi? Quyida shu jihatlariga to'xtalib o'tamiz.

“Tasvir” so'zi aniq qaysi so'zdan kelib chiqqani ma'lum emas, lekin uning ma'nosiga ko'ra tasvir bu suratga olish, tasvirlash, tavsiflash, biror narsani o'yma, quyma yoki chizma shakli demakdir. Endi “San'at so'ziga to'xtaladigan bo'lsak, San'at bu- mehnat, mahorat, kasb- hunar ma'nolarini anglatar ekan. Bu ikki so'zni tom ma'noda birlashtiradigan bo'lsak qandaydir biror predmetni mohirlik bilan tasvirlash degan ma'noda, qisqacha olganda mohironalik mevasi desak ham mubolag'a bo'lmas ekan.

Yana bir qancha mulohazalarni qaraydigan bo'lsak, tasviriy san'at voqeiylikni, borliqni shakllar, chiziqlar, ranglar, bo'yoqlar surtmasi, orqali ma'lum bir tekislikda, yuzada, makonda va hokozalarda tasvirlaydigan san'atdir. Tasviriy san'at – eng qadimiy va keng tarqalgan san'at turlaridan biridir. O. Gyotening so'ziga ko'ra „Tasvirlash bu kuzatish, yaratish, ixtiro qilish demakdir“. Yana bir boshqa namoyondaning so'zlariga ko'ra “Rasm o'qituvchisi bir vaqtning o'zida boshqa predmetlarning ham o'qituvchisidir”,- degan edi K.D.Ushenskiy. „Tabiat yaratgan shakllarning barcha sifatlariga o'z san'ating bilan taqlid qilishga ustasifarang bo'lmasang, yaxshi musavvir bo'lmog'ing dargumon“. Bu zargarona so'z esa barchamizga tanish bo'lgan buyuk rassom va buyuk ixtirochi Leonardo da Vinchi qalamiga mansubdir. Shu o'rinda savol tug'iladi qanday qilib, ham rassom, ham buyuk ixtirochi bo'lish mumkin? Balki uning buyuk ixtirochiligiga sabab uning tasviriy san'at ilmini chuqur egallaganligidadir. Haqiqatdan ham biz qaysi bir faylasuf, olim, kashfiyotchi ixtirochi insonlarni hayoti va ijodini o'rganmaylik, ularning barchasini tasviriy san'atga oid bilimlari yetarli darajada bo'lganligini anglab yetamiz. Bu o'rinda yana ko'plab allomalarimizni ham qo'lyozmalarida tasvirlar orqali ko'plab ma'lumotlar chizib qoldirilganligini bilamiz. Xo'sh shunday ekan hozirgi vaqtda tasviriy san'atning hayotdagi o'rni ahamiyati to'g'risida hamma har xil fikrda ekanligiga biz o'qituvchilar guvoh bo'lib kelyapmiz.

Tasviriy san'at - o'quvchilar uchun chizishni bo'yashni o'rgatuvchi fan. Ba'zi omi odamlar uchun bekorga vaqt sarflaydigan mashg'ulot turi. Yana ba'zi qo'shtirnoq ichidagi ziyoli insonlar uchun faqat rassom bo'lish uchun o'rgatiladigan fan. Ammo biz tasviriy san'at o'qituvchilari uchun esa o'quvchilarni tasavvur qilishga, idrok etishga, yaratishga, ixtiro qilishga, sabrli bo'lishga o'rgatuvchi fan. Biroq bu ta'rif va tushunchalarni faqatgina yuqoridagi go'zalliklarni

yaratuvchilargina to'g'ri anglab yetishadi. Bundan tashqari tasviriy san'at fani barcha fanlar bilan uzviy bog'liq desak mubolag'a bo'lmaydi, jumladan, algebra, geometriya, biologiya, tarix, texnologiya qisqa qilib aytganda barcha fanlar bilan uzviy bog'liqdir. Tasvirlar orqali barcha fanlar oson tushuntiriladi. Bu fikrimizni isboti uchun oddiygina bir geometriya fanini oladigan bo'lsak. Aytaylik bizga bir masala berildi. Unga ko'ra berilgan qandaydir bir shaklni hajmini topish so'ralgan bo'lsa, xo'sh biz masalani javobini topa olamizmi? Albatta qachonki biz bu shakl haqida yetarlicha tassavvurga ega bo'lsakgina bu masalaga javob topa olamiz hisob.

Demak tasviriy san'at fani yuqorida ta'kidlaganimizdek tassavvurimizni oshirish bilan bir qatorda barcha fanlarni tezroq anglab yetishimizga, o'rganishimizga yordam berar ekan. Tasviriy san'at bu hayotimizning ajralmas qismi, atrofimizni o'rab turgan olam go'zalliklarini yaratuvchi asos hisoblanadi. Tasviriy sana't tarixiga nazar tashlaydigan bo'lsak, u bizni tarix bilan bog'laydi. Ilk odamlar bir-birlari bilan tasvirlar orqali gaplashishganligi ma'lum. Qadimgi odamlar qanday yashaganliklarini ular chizib qoldirgan qoya toshlardagi rasmlardan bilib oldik. Shuhrati dunyoga mashhur qadimgi „Varaxsha“ „Tuproqqal'a“ „Bolaliktepa“, „Afrosiyob“ kabi shahar qoldiqlari va saroy devorlaridagi monumental san'at namunalari chizilgan tasvirlarda rang va bo'yoqlarning ramziy ma'nolarda qo'llanilganligini, yoki o'sha davr voqealari aks ettirilganligini guvohi bo'lamiz.

Tasviriy san'atga turli podsholiklar davrida ham katta ahamiyat berilib, turli ijodiy namunalar yaratildi. Bularga Amir Temur va uning avlodlari davrida ham katta e'tibor berilib, ko'plab go'zallik namunalari yaratilgan. Bu namunalar barcha jahon ahlini jalb qilib, lol qoldirmoqda. „Sharq Rafaeli“ deb tan olingan buyuk miniaturachi rassom Kamoliddin Behzod asarlari hozirda chet el galereya va kutubxonalarida saqlanmoqda.

Hozirgi davrda ham tasviriy san'at va san'at turlariga davlatimiz tomonidan katta e'tibor qaratilmoqda. Bu fikrga qo'shimcha qilib Respublikamizning tuman va shaharlaridagi San'at maktablarining qurilishi va u yerda qiziquvchi yoshlarni ta'lim olayotganligi, yoki muhtaram Prezidentimiz SH. Mirziyoyev tomonidan 2019-yil 19-martda „5 tashabbus“ bo'yicha qaror qabul qilganligini misol keltirsak noo'rin bo'lmaydi. Ammo biz ta'lim ijodkorlari yoshlarni tasviriy san'atga oid bilimlarini mukammal egallashlariga qanchalik e'tibor qaratayapmiz?, degan savol o'yantiradi, tasviriy san'atga qiziquvchi yoshlar juda ko'pchilikni tashkil qiladi, o'quvchilar ichida tasviriy san'at mashg'ulotlarini alohida yo'nalishlariga, ya'ni qaysidir o'quvchi naqsh chizishga qiziqsa, qaysidir o'quvchi haykal ishlashga, qaysidiri esa darsda binolarni tasvirlashni xohlashadi, ammo ularni har biri bilan alohida ishlash uchun ma'lum yetarli sharoit talab etiladi. Tasviriy san'at juda keng tarmoqlarga bog'langanligi sababli barcha hunar va ixtirolar shuningdek yaratuvchanlikning asosi ekanligi uchun uni o'quvchi yoshlarga yetarli darajada o'rgatish biz o'qituvchilarning eng muhim vazifalaridan biridir. Agarda biz mana shu vazifani sidqidildan bajara olsak, kelajakda o'ta yuksak darajadagi buyuk iste'dod egalarini yetishib chiqishiga zamin yaratgan bo'lardik. Zero, bunday insonlarning bizning qo'limizda tahsil olib, bizning ko'magimizda kamolga yetishi esa biz uchun eng katta iftixordir.

Shunday ekan, biz o'qituvchilarni vazifasi o'sib kelayotgan yosh avlodni tarbiyalashda tasviriy san'atga bo'lgan qiziqishlarini oshirib, uni mukammal egallashida turli zamonaviy usullardan foydalangan holda ularni sabrli, matonatli, yaratuvchan va vatanparvar etib tarbiyalashdan iboratdir.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Norsaid Oydinov „O'zbekiston tasviriy san'ati tarixidan lavhalar“. Toshkent, „O'qituvchi“ nashriyoti. 1997 yil.
2. N.A. Ziganshina „Musavvir va kitob“ Toshkent, „G'afur G'ulom“ nashriyoti.
3. Z. Egamberdiyev, R. Hasanov, N. Abdullayev, S. Mujdaboyev „Rasm chizish va uni o'qitish metodikasi“, „O'qituvchi“ nashriyoti. Toshkent-1977

TASVIRIY SAN'AT DARSLARIDA O'ZBEK MILLIY NAQSHLARNI O'RGATISH TEKNOLOGIYASI

Sirocheva Zebiniso Sayfiddinovna

Navoiy viloyati, Qiziltepa tumani

15-umumiy o'rta ta'lim maktabi

tasviriy san'at fani o'qituvchisi

Annotatsiya: Ushbu maqolada tasviriy san'at darslarida o'zbek milliy naqshlarni o'rgatish texnologiyasi haqida so'z yuritiladi.

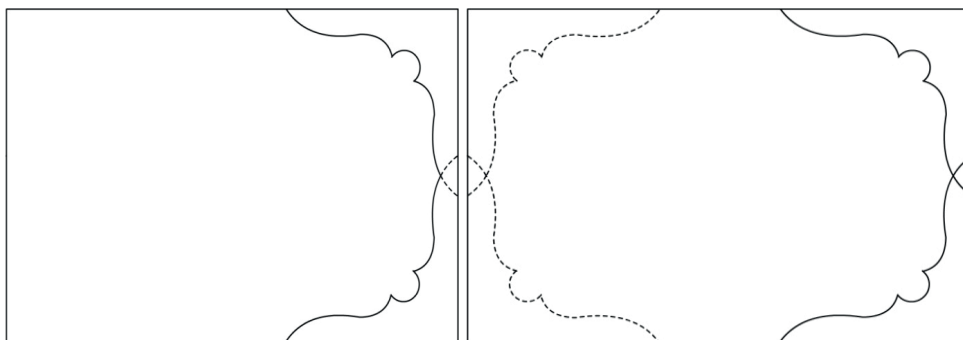
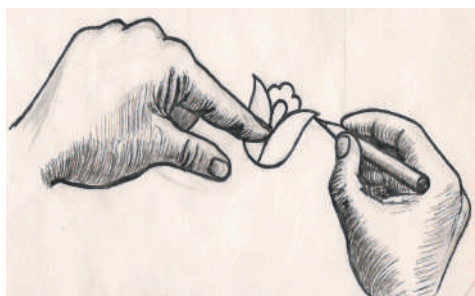
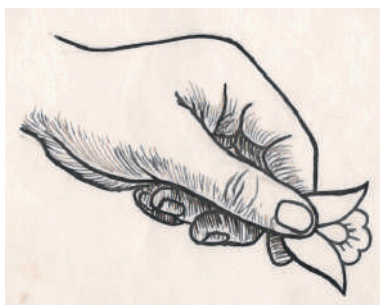
Kalit so'zlar: naqsh, naqqoshlik, bezak, musavvirlar, O'zbekiston, milliy

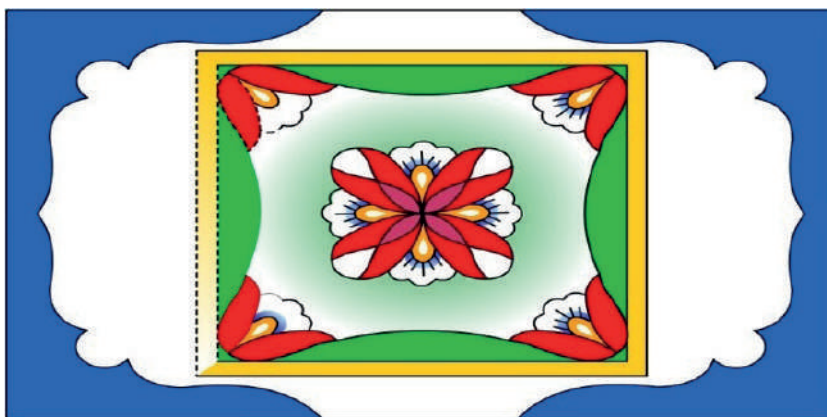
Ilmiy texnik taraqqiyot XX asr oxiriga kelib faqatgina ko'plab ishlab chiqarish sohaslarini texnologiyalashtirishga sabab bo'lib qolmay, balki madaniyat sohasiga, bilimlar gumanitar sohaslariga ham kirib keldi. Bugungi kunda biz endi axborot, tibbiyot texnologiyalari haqida gapiramiz, shu jumladan ta'lim sohasida ham. Ammo o'quvchilar ongiga milliylikni singdirish har bir ustozning asosiy vazifalaridan biridir. Ayniqsa, tasviriy san'at darslarida o'zbek milliy naqshlarini o'rgatish ustozlar zimmasiga katta mas'uliyatni yuklaydi. Shu o'rinda naqsh o'zi nima? o'zbek milliy naqshlari qayerlarda ishlatilishi haqida tushuntirish lozim.

Naqsh- arabcha tasvir, gul degan ma'noni anglatadi. Qush, hayvon, o'simlik, geometrik va boshqa elementlarni ma'lum tartibda takrorlanishdan xosil qilingan bezakdir. Ganchkorlik, kandakorlik, kashtachilik, zardo'zlik, kulolchilik, zargarlik, gilam to'qish, to'qimachilik va hokazolarda har xil yo'llar bilan ishlanadi. Naqqoshlik san'ati insoniyat madaniyati bilan bir qatorda qadiymiydir. Har hil arxeologik qazilmalar shuni ko'rsatadiki naqqoshlik jahondagi barcha xalqlarda qadimdan mavjud ekanligi bizga ma'lum.

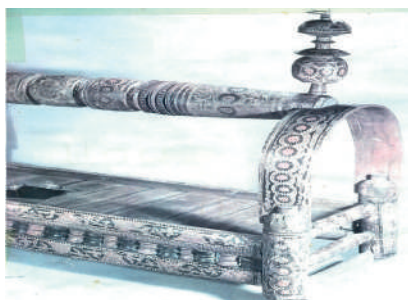

Naqqoshlik har bir davlatning o'ziga xos muhitiga, geografik o'rniga, o'lkaning umumlik dunyosiga ko'ra rivoj topdi. Arman va Gruzinlarda uzum va uzum bargi, shimol xalqlarida archa va xar xil xayvonlar, qirg'iz va qozoqlarda mol shoxi, tojiklar va o'zbek xalqining naqshlariga qarasak anor, bodom, gullar, qalampir va boshqalarni ramziy naqsh tariqasida ishlatilganligini ko'ramiz.

O‘zbekiston bezak san’atida rang va naqsh ramziyligi birinchi uringa quyiladi. Bezakli naqshu nigorlar musavvirlarning ona tabiatga chuqur muxabbatlarini ifoda etib, ularning jushqin xayot bilan doim xamnafas ekanliklarini bildirgan.

O‘zbek xalqining madaniy durdonalari, tarixiy yodgorliklarini saqlash va madaniy merosini to‘plashni davlatimiz, o‘z zimmasiga oldi. Madaniy yodgorliklarini saqlash jamiyati tuzildi.

Naqsh ustalari ham boshqa ustalar qatori masjid, madrasa turar joylarni, saroylarni ta’mirlashni boshlab yubordilar. O‘zbek xalqi 2000 yil davomida xalq amaliy san’atini shunday amaliy na’munalarini yaratdiki barchani lol qoldirib kelmoqda.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. “Ma’rifat” gazetasi, 2018- yil,3-son
- 2.Darsliklar
- 3.Internet saytlari.

“ЎЗБЕКИСТОН ОЛИМЛАРИ ВА ЁШЛАРИНИНГ ИННОВАЦИОН ИЛМИЙ-АМАЛИЙ ТАДҚИҚОТЛАРИ”

(14-қисм)

Масъул муҳаррир: Файзиев Шохруд Фармонович
Мусахҳиҳ: Файзиев Фаррух Фармонович
Саҳифаловчи: Шахрам Файзиев

Эълон қилиш муддати: 31.12.2021

Контакт редакций научных журналов. tadqiqot.uz
ООО Tadqiqot, город Ташкент,
улица Амира Темура пр.1, дом-2.
Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz
Тел: (+998-94) 404-0000

Editorial staff of the journals of tadqiqot.uz
Tadqiqot LLC The city of Tashkent,
Amir Temur Street pr.1, House 2.
Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz
Phone: (+998-94) 404-0000